

GÖTEBORGS 8:E BAPTISTFÖRSAMLING

GUDS SVAR PÅ VÅRT AVGUDERI

Jesaja 42:1-4 • Predikan G8B 2018-12-16 • Johnny Lithell

INLEDNING

Under adventstiden har vi tittat på ett par välkända avsnitt i Jesaja och idag har vi kommit till ytterligare ett, i kapitel 42. Det är den första av fyra så kallade tjänarsånger i Jesaja som beskriver en specifik messiasgestalt som ska komma för att frälsa, men också lida (Jes 42:1-9; 49:1-7; 50:4-10 och 52:13-53:12). Han omtalas som en kung och befriare, men framförallt som en tjänare. Den sista av de här tjänarsångerna finns i Jesaja 53 som vi ju har hört Jonah gå igenom under sju predikningar.

Den här texten passar bra in i vad vi försöker göra under adventsveckorna: att titta i de här gamla skrifterna för att förstå vem det är som ska komma och varför. Förra veckan såg vi ett tydligt mönster. Det fanns ett konkret problem och en given mänsklig lösning, men så fanns det också ett löfte från Gud om något helt annat. Vi tittade på bakgrunden till Jesaja 11 och såg att den judiske kung Ahas satt i kläm. Han var hotad av Israel som hade gått ihop med Syrien i norr och var på väg att invadera och utrota Juda för att kunna hävda sig gentemot Assyrien som var det stora hotet i öster. Så Ahas ville alliera sig med Assyrien för att få deras hjälp att trycka till Israel och Syrien. Men Gud sade att han inte skulle göra det och gav Ahas ett tecken, en garanti på att Gud skulle beskydda sitt folk om de höll sig till honom trots att de befann sig i en omöjlig situation, mänskligt sett. Vad var det för tecken? Vad var det Gud gav kung Ahas som garanti för att han aldrig skulle överge dem? Jo, en jungfru skulle bli havande och föda en son och hon skulle ge honom namnet Immanuel.

Det är ett märkligt tecken. Det är motsägelsefullt och gåtfullt. Det är omöjligt för en sådan som Ahas att förstå. Om vi dessutom lägger till att det skulle ske 720 år senare blir det ännu svårare att förstå. Här finns det en lärdom om vad det innebär att tro; att tro på det vi inte ser. Att ta in det vi faktiskt ser och förstå det i ljuset av Guds trofasthet och allmakt och godhet och *förtrösta* på att han *vill* det bästa för mig och *kan* och *kommer* att leda mig rätt – för min glädjes skull och sin äras skull. Jag är ansatt av två arméer som vill utrota mig. Men om mer än 700 år ska en jungfru ska bli havande och föda en son. Nu förstår jag nästan ingenting av vad det innebär, men när jag får se löftet förverkligat – när min tro blir synlig – så kommer det att krossa alla kategorier och överstiga alla förväntningar.

När vi nu tittar på de fyra första verserna i Jesaja 42 så ska vi se ungefär samma mönster. Bakgrunden är inte lika konkret, men om du hörde predikan för en vecka sedan så kommer du att se att nästan allt kommer tillbaka igen.

Först ska vi titta på problemet som föranleder löftet om den här tjänaren och därefter ska vi gå igenom texten och se tre motsägelsefulla beskrivningar av den här personen. Så det blir

fyra punkter: först *problemet* som är folkets avguderi och därefter tjänaren som en *tyst kung*, därefter som en *läkande kung* och till sist som en *bruten segrare*.

I. PROBLEMET: AVGUDERI

Så, för det första: problemet som föranleder löftet.

Se!

För att få en känsla för vad som pågår i texten är det viktigt att lägga märke till det första ordet i den första versen: ordet ”se”. Det är ett av alla de mängder av litterära knep som gör Jesaja till ett sådant mästerverk, även om vi bortser från att det är Guds eget ord. I kapitel 42, vers 1 är det tredje gången i det omedelbara sammanhanget som han använder det här ordet. Första gången är i kapitel 41, vers 24:

Jesaja 41:24 (SFB-14)
²⁴Men se, ni är mindre än noll,
ert verk är ingenting alls.
Den som väljer er är avskyvärd.

Han talar om avgudar. ”Ni är mindre än noll; mindre än ingenting. Och vad åstadkommer ni? Ingenting. Ingenting åstadkommer ingenting. Den som väljer er; den som vill följa er; den som förtröstar på er är avskyvärd; han är en styggelse.”

Nästa gång samma ord återkommer är i vers 29 i samma kapitel, sista versen innan kapitel 42.

Jesaja 41:29 (SFB-14)
²⁹Se, de är alla förgängliga,
deras verk är ingenting,
deras avgudabilder är vind och tomhet.

Samma budskap här. Så han använder ordet ”se” för att dra uppmärksamheten till det avguderi som fick breda ut sig bland Guds eget folk.

Vad är avguderi?

Vi har pratat en del om avguderi, inte minst när vi gick igenom Jona bok under hösten. Det kan låta som att avguderi är ett problem man hade i antiken när man byggde tempel och hade statyer och offeraltaren, men faktum är att även om våra kulturella uttryck har förändrats så är människan densamma. Vi har precis samma problem med avguderi här och nu som de hade där och då. Samtliga av oss lever med frestelsen till avguderi.

Avguderi handlar om förtröstan, om hopp och identitet. Alla människor hoppas på något, förtröstar på något och identifierar sig med något. I Jeremia 9 får vi en indikation på vad det kan handla om:

Jeremia 9:23-24 (SFB-14)
²³Så säger Herren:
Den vise ska inte berömma sig av sin vishet,
den starke inte av sin styrka
och den rike inte av sin rikedom.
²⁴Den som vill berömma sig, han ska berömma sig av att han har insikt och känner mig:
Att jag är Herren, som verkar med nåd, rätt och rättfärdighet på jorden

Varken vishet eller styrka eller rikedom är något ont i sig självt, tvärtom, det är goda gåvor från Gud. Problemet är när vår vishet eller styrka eller rikedom blir vår djupaste förtröstan,

vårt hopp eller vår identitet. När vi riktar vår förtröstan mot de här sakerna blir vi avgudadyrkare, eftersom vi hoppas på gåvorna snarare än gåvornas givare.

Det här är en frestelse som drabbar oss alla. En avgud behöver inte vara något ont. Det kan mycket väl vara något gott som tränger ut vår förtröstan på Gud.

Det är alltså det här Jesaja sätter ljuset på när han säger ”se!” Det här är tomhet! Ni tror att det är viktigt och ni lägger all er kraft på er ekonomiska trygghet eller på era mäktiga vänner, men det är mindre än intet! Det åstadkommer ingenting! Det är avskyvärt!

Och sedan vers 29: det är förgängligt! Ni blir lurade! Det ni jagar efter är ingenting! Det är vind! Det är tomhet!

Men lägg märke till att bara för att det är något som vi alla är frestade att ge oss till så är det ingen liten sak. Gud säger att det är avskyvärt. Faktum är att anledningen till att nordriket Israel utplånades av Assyrien var just avguderi. (Det finns beskrivet i 2 Kungaboken 17.) Så det är något allmänmänskligt, men det får förödande konsekvenser.

Så vi har två ”se”, två ”se ert löjliga och bedrägliga och tomma avguderi.” Men sedan säger han ”se” en tredje gång, för att dra vår uppmärksamhet till Guds svar; Guds lösning på problemet. Han säger, ”Se, min tjänare.”

Här måste vi känna kontrasten. Mänskligheten har fått komma till tals. Han har till och med bett avgudarna att föra sin talan. Bara tomhet. Nu är det Guds tur. Då säger han ”se, min tjänare”. Nu ska vi se hur Gud ska förse sitt folk med allt det som de hade hoppats att avgudarna skulle göra. Här ställer han fram vårt yttersta hopp, vår djupaste förtröstan, vår djupaste identitet.

Nu, i de tre återstående punkterna, tittar vi på de fyra första verserna i kapitel 42 och tre motsägelsefulla beskrivningar av den här personen som är svaret på allt.

II. TYST KUNG

Så, punkt nummer två: Guds tjänare är en tyst kung.

Jesaja 42:1-2 (SFB-14)
1Se, min tjänare som jag stöder,
min utvalde som min själ glädjer sig över.
Jag har sänt min Ande över honom.
Han ska utbreda rätten bland hednafolken.
2Han skall inte skria eller ropa,
inte låta sin röst höras på gatorna.

En kungs uppdrag

Han ska utbreda rätten bland hednafolken. Det är något en kung gör. Vi ska återkomma till vad det innebär, men här måste vi direkt lägga märke till att den här tjänaren har en kungs uppdrag. Det är en kung. Samtidigt som han är en tjänare.

En tjänares tillvägagångssätt

Det står att han inte ska ”skria eller ropa, inte låta sin röst höras på gatorna.” Det innebär att han inte ska överrösta någon annan. Han kommer inte att framhäva sig själv, eller hävda sig. Han kommer inte att ge sig in i debatt, han kommer inte att försöka kontrollera den offentliga opinionen.

Motsatserna förenas i Jesus

Det här är motsägelsefullt. För en kung som ska utbreda rätten bland alla folk måste i någon mån överrösta andra. Ingen kung kan fullgöra sitt uppdrag utan att höras. Men här har vi en person som har en kungs uppdrag fast med en tjänares tillvägagångssätt.

Vi ska till och med se att det är en tjänare som lider. Vi får en antydning om det redan här i den första tjänarsången i Jesaja, men det kommer till full klarhet när vi kommer till den sista tjänarsången i kapitel 53. Han kommer att lida fruktansvärt. Han kommer att föraktas och överges. Han kommer att misshandlas och straffas och dödas, men inte för något han själv gjort utan för vad vi gjort. Samtidigt kommer han att vara tyst – *och* samtidigt kommer han att utbreda rätten bland alla folk. Han kommer att upprätta en ny värld där allt är som det ska; där det finns varken fiendskap eller lidande.

Det är oerhört motsägelsefullt! Det går inte ihop! Och hur svarar det på problemet? Om jag är pressad på jobbet och jag offerar allt jag har – min tid, min fru och mina barn – för att få den bekräftelse jag törstar efter så att jag vet att jag betyder något; om problemet är mitt avgudereri, hur är det här ett svar? Då vill jag väl ha en kung som sveper in och jagar bort mina konkurrenter och mina fiender? Vad är det för hjälp att ha en kung som är tyst? Om problemet är att min familj faller samman och hela min trygghet och identitet faller samman tillsammans med familjen, då behöver jag väl ha någon som fixar det åt mig? Någon som går till mina upproriska barn och säger ”nu får ni skärpa till er?” Hur är det här en hjälp?

Vi får återkomma till det.

Jesu dop

När Jesus dyker upp vid Jordanfloden medan Johannes står och döper, och när han går ner i vattnet och blir döpt av Johannes så öppnar sig himlen. Det står att den helige Ande sänkte sig över honom i fysiskt gestalt som en duva. Och från himlen hördes en röst som sade: ”Du är min älskade son. I dig har jag min glädje.”

Den första halvan av det som Gud sade är ett citat från Psalm 2. Det är en psalm som talar om den store messiaskungen som ska krossa hednafolket med järnspira. Han är inte ofarlig. Psalmen säger

Psaltaren 2:12 (SFB-14)

”Ge Sonen hyllningskyss, så att han inte vredgas och ni går under på er väg, för hans vrede kan snabbt blossa upp.

Den andra halvan av det som Gud sade är ett citat från Jesaja 42:1. Och Anden som sänker sig ner är en konkret uppfyllelse av orden i Jesaja 42:1, att Gud har sänt sin Ande över honom.

När Jesus döps säger Gud alltså att denna starka och farliga messiaskung och den lidande tjänaren är samma person, och det är Jesus. I honom förenas alla de här motsatserna. Han överträffar alla våra förväntningar, men han svarar inte på några frågor på det sätt som vi skulle tro. Han är den högste, utstrålningen av Guds härlighet, han är den förste och den siste och den som ska döma alla folk med järnspira. Han är Allhärskaren som trampar Guds vredes vinpress. Samtidigt är han Guds lamm, som tar på sig våra mörkaste hemligheter – våra sjukliga missbruk, våra sjukdomar, vår smuts – och bär dem i vårt ställe.

Båda dessa motsatser förenas i honom. Och det är så vi måste känna honom. Han är både lejonet och lammet. Om vi försöker suddas ut den ena så tillber vi en avgud, någon vi själva skapat. För han är båda! Han är en kung. Men han är tyst.

III. LÄKANDE KUNG

Vi går vidare till den tredje punkten. Han är en läkande kung. Vers 3,

Jesaja 42:3 (SFB-14)

³Ett brutet strå ska han inte krossa,
en tynande veke ska han inte släcka.
Han ska i trofasthet utbreda rätten.

Bilden här är någonting som är på väg att dö. Ett strå som är brutet. Det kommer aldrig att producera någon frukt. Mänskligt sett är det värdelöst. En tynande veke är inget att ha. Det är väl själva sinnebilden av svaghet.

Gör tjänst som läkare

Men han släcker inte den tynande veken. För han är en läkare. Det står om honom i Psalm 147,

Psaltaren 147:3 (SFB-14)

³Han helar dem som har förkrossade hjärtan
och förbinder deras sår.

I Jesaja 61, som Jesus säger handlar om honom själv, står det samma sak.

Richard Baxter – en balanserad syn på depression

Richard Baxter var en puritansk brittisk pastor och författare på 1600-talet. Han skrev en bok om depression där han bearbetade frågan med stor pastoral känslighet och insikt (*A Christian Directory*).¹ Han frågade sig vilka övergripande tänkbara skäl till finns till depression. Han räknade upp fyra olika.

För det *första* sade han att melankolin kan orsakas av *fysiska* faktorer. I sådana fall behöver man medicin eller mat eller vila.

För det *andra* kan det ha en *känslomässig* orsak. Man kan vara nedslagen känslomässigt, och vad man då behöver är kärlek, uppmuntran och stöd.

För det *tredje* kan depressionen ha en *moralisk* orsak. Man kanske känner sig skyldig för något. Då behöver man omvändelse, förlåtelse och försoning.

Så det kan ha en fysisk orsak, en känslomässig orsak, en moralisk orsak, eller – för det fjärde – det kan ha en *demonisk* orsak. Troligtvis, säger han vidare, finns det också ett samspel mellan dessa fyra.

Det kanske låter som vanligt sunt förnuft, men det är nästan omöjligt att finna den sortens balans någonstans. Finns det en pastor eller en sjukevårdare som kan urskilja och arbeta med dessa fyra nivåer är det något ytterst ovanligt och dyrbart. Därför att det är så lätt att falla in i den ena av två villfarelser.

Många kristna tillskriver alla sina problem till djävulen. Om du har ett problem med vredesutbrott som du inte kan behärska – ”det är djävulen”. Skulle det inte spela någon roll vilken miljö du har uppfostrats i eller hur miljön påverkar dig just nu? Eller kan det vara så

enkelt att vredesutbrotten har en tendens att komma när du missat en måltid och blodsockret ligger lågt? Eller du kanske är arg därför att du vägrar att förlåta någon, och det är en moralisk fråga snarare än en demonisk?

Så å ena sidan har vi magiker som kallar sig kristna. Djävulen är svaret på allt. Å andra sidan har vi materialister som också kan kalla sig kristna – en hållning som är mycket vanlig i det sammanhang vi finns. Där handlar alla svar om mediciner och tankemönster.

Djävulen är lika glad för båda dessa villfarelser. Varför? Därför att de förenklar ondskans komplexitet och gör oss blinda för de lister och metoder djävulen använder i den andliga kampen.

Fel terapi krossar det brutna strået

Anledningen att jag nämner detta är att fel terapi kommer att knäcka det brutna strået. Om någon kommer till mig och har ett problem som i grunden är moraliskt och jag säger att han behöver ett piller och börja motionera så kommer jag bara att förvärra problemet. Men om någon kommer till mig med ett problem som är fysiskt och jag säger att han måste omvända sig och försonas med någon så blir det också fel.

Poängen är att denne Herrens tjänare är den främste av alla läkare. Han vet precis vad problemet är och han vet precis hur han ska bota det. Han krossar inte det brutna strået. Han är oändlig i sin vishet. Han säger till de självcentrerade och självtrickliga fariséerna att de är Satans avkomma, men för de som är fattiga i anden har han hur mycket tålmod och medlidande som helst.

I Matteus 11 ropar han ve-rop över de städer där han varit och undervisat och gjort kraftgärningar, men som inte omvänt sig. Han ropar att de är på väg till helvetet och att Sodoms land som få det lindrigare på domens dag än dem. Två stycken senare ropar han:

Matteusevangeliet 11:28 (SFB-14)

²⁸Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor, så ska jag ge er vila.

Det är ett underbart löfte. Han ska inte krossa det knäckta strået eller släcka den tynande vecken. För han är den främste av alla läkare.

Utbreder rätten – samtidigt kung

Sedan kommer det igen:

Jesaja 42:3 (SFB-14)

³[...]

Han ska i trofasthet utbreda rätten.

I dessa fyra verser nämns det tre gånger att han ska utbreda rätten. Det är återigen en kungs uppdrag. Denna tjänare är intimt förknippad med rätten, eller rättvisan.

Olika sorters rättvisa

Det finns olika sorters rättvisa. Dels har vi en straffande rättvisa. Att straffa lagöverträdare. Det ryms inom det hebreiska ordet här, men det är egentligen mycket mer generellt. Det syftar snarare till den sortens samhälle där den straffande rättvisan inte är nödvändig eftersom allt står i rätt förhållande till allt annat.

Så det finns en tvetydighet här. Det är utan tvekan ett löfte till den som inte har särskilt mycket inflytande i världen. Den som är utsatt för orättvisor av olika slag. Det finns här ett hopp om att rättvisa ska skipas och alla förbrytare ska straffas. Men det finns också ett större hopp, om en tillvaro som går tillbaka till själva paradiset. Vi såg samma sak när vi tittade på Jesaja 11 i förra veckan, där det står,

Jesaja 11:6 (SFB-14)
¶Vargar ska bo tillsammans med lamm,
leoparder ligga bland killingar.
Kalvar och unga lejon och gödboskap
ska vara tillsammans, och en liten pojke ska valla dem.

Lämna hämnden till Herren

Vad betyder det för oss här och nu? Jag kommer att tänka på Paulus ord i Romarbrevet, där han säger:

Romarbrevet 12:19 (SFB-14)
¶Hämnas inte, mina älskade, utan ge rum för Guds vrede. Det står ju skrivet: *Min är hämnden, jag ska utkräva den*, säger Herren.

Att inte hämnas är att avstå från att ta saker i egna händer. Att förtrösta på att Gud fortfarande har kontroll och att han kommer att få sista ordet. Att backa ett steg och försöka se sitt liv ur ett längre tidsperspektiv än det som verkar så viktigt just här och nu. Att mitt i besvikelsen också inse sina egna begränsningar, att jag inte vet allt och inte förstår varför andra människor handlar som de gör.

Sedan finns det förstås tillfällen då det inte bara rätt utan viktigt att säga ifrån. Men det får vi ta en annan gång. Här får vi hålla oss till löftet att Herrens tjänare, som också är en läkare, är en kung som i trofasthet ska utbreda rätten.

Så han är en tyst kung. Och han är en läkande kung. Nu går vi in i den sista punkten, som jag kallar för ”bruten segrare.”

IV. BRUTEN SEGRARE

Den fjärde versen låter så här,

Jesaja 42:4 (SFB-14)
¶Han ska inte försvagas eller brytas ner
förrän han har grundat rätten på jorden.

Det finns flera paralleller mellan den här versen och den föregående. Båda hänvisar till att han utbreder rätten. Innan dess ramas de in av samma verb, att brytas. Och mellan den inramningen är det två hebreiska verb som är helt snarlika, nämligen att *släcka* (vers 3) och *försvaga* (vers 4).

I vers 3 handlar det om att tjänaren inte ska krossa den som är bruten. I vers 4 handlar det om att *han* inte ska brytas förrän han grundat rätten på jorden. Han ska inte krossa den som är bruten. Men han kommer att brytas, fast först efter att han grundat rätten på jorden.

Ska brytas när rättvisa skipats

Poängen är att Herrens tjänare kommer att uppleva samma saker. Han kommer att brytas, han kommer att krossas, han kommer att släckas. Men det kommer inte att hindra honom från att breda ut rätten på jorden.

Om vi tittar på den fjärde tjänarsången i Jesaja 53, som vi hört Jona predika utifrån, så har vi den där otroliga femte versen som säger,

Jesaja 53:5 (SFB-14)
"Han blev genomborrad för våra brott,
slagen för våra synder.
Straffet blev lagt på honom
för att vi skulle få frid,
och genom hans sår är vi helade.

Det här är oerhört. *Jesus Kristus tog den straffande rättvisan i vårt ställe*, han tog det straff vi gjort oss förtjänta av, *så att han skulle kunna grunda den mer omfattande rätten, det paradisiska samhället, utan att förinta oss som är förbrytarna*. Han krossar inte oss som är brutna, men han själv blev bruten och krossad för vår skull. Han tog straffet på sig och tillfredsställde alla krav på rättvisa, så att vi som ständigt förbryter oss mot honom och mot varandra kan få tillträde till hans eviga rike.

Därför gläds Fadern över oss

Men det stannar inte där. Istället för att straffa oss låter Gud sin Ande inte bara sänkas över honom utan också över oss. Romarbrevet 8:15 säger att Gud har gett oss barnskapets Ande, Anden som vittnar om att vi är Guds barn. Det är inte bara så att Gud avstår från att straffa oss. När vi förenas med Kristus genom tron på honom så är det som att Fadern ser på oss i Kristus och säger "du är mitt älskade barn. I dig har jag min glädje." Han gläds över dig som om du hade gjort allt som hans tjänare gjorde.

AVSLUTNING

Så vad ska vi säga nu då om vi nu kommer tillbaka till frågan om hur det här är en hjälp mot vårt avguderi? Ja, på ett sätt är det ett mysterium, liksom det är ett mysterium för en pressad otroende kung att en jungfru ska bli havande och om 700 år föda en son som hon ska kalla Immanuel.

Men vi har sett löftet förverkligas. I Kristus har vi fått tecken efter tecken och vi har sett hur Guds trofasthet och Guds vishet och Guds nåd och Guds sanning och Guds härlighet blivit kött och blod. Gud menar allvar: Jesus är svaret på alla våra problem. Han är både ett lejon och ett lamm. Vi är ständigt frestade att treva mot avguderi, men vår djupaste identitet, vår djupaste förtröstan och vårt yttersta hopp finns i honom. Han är vår glädje. Han är vår styrka. Han är vår vishet. Han är vår lön. Så låt oss släppa alla våra ambitioner att klara oss själva och istället kasta oss i hans läkande armar. Det finns ingen som helar och upprättar som han.

¹ Se även hans predikan, "What are the Best Preservatives against Melancholy and Overmuch Sorrow?"